

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2019 ԹՎԱԿԱՆԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

2019Թ. ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ

1. 2019 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսներին պետական բյուջեի հարկային եկամուտների և պետական տուրքի գծով փաստացի մուտքերը՝ առանց միասնական հաշվի մնացորդի, կազմել են **1,464.3 մլրդ դրամ**: Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի պետական բյուջեի հարկային եկամուտների և պետական տուրքի համեմատ աճը կազմել է **206.4 մլրդ դրամ կամ 16.4%**,

ՀԱՐԿԵՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

2. 2019 թվականի հունվար-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում հավաքագրված գումարներից հարկ վճարողներին վերադարձված ԱԱՀ-ի գրոյական դրույքաչափով հարկվող գործարքներից առաջացած, ինչպես նաև հաշվետու կիսամյակին (եռամյակին) հաջորդող ամսվա 21-ի դրությամբ ԱԱՀ-ի փոխատուցվող գումարների մասով միասնական հաշվին մուտքագրված և ԱԱՀ-ի վերադարձի (Tax free) հաշիվներով վերադարձված, ինչպես նաև հիպոթեքային վարկի տոկոսների սպասարկման մասով եկամտային հարկի վերադարձված գումարների ընդհանուր գումարները կազմել են **171.1 մլրդ դրամ**, ինչը **78.8%-ով** կամ **75.4 մլրդ դրամով** ավել է նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համապատասխան ցուցանիշից: Նշված գումարը ներառված չէ նախորդ կետում նշված **1,464.3 մլրդ դրամ** փաստացի մուտքի մեջ:

ԳԵՐԱՎՃԱՐՆԵՐԻ ՄԱՍՈՎ

3. 2020 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ հարկերի անցումային գերավճարը կազմել է **5.9 մլրդ դրամ**, ինչը 2019 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ առկա **21.5 մլրդ դրամ** անցումային գերավճարի նկատմամբ նվազել է **15.6 մլրդ դրամով**:

4. 2020 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ դեբետային գերավճարը նվազել է **75.7 մլրդ դրամով**՝ կազմելով **70.7 մլրդ դրամ** նախորդ տարվա **146.4 մլրդ դրամի** դիմաց:

ՀԱՐԿԵՐ/ՀՆԱ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇ

5. Եթե ընդունենք, որ 2019թ. անվանական ՀՆԱ-ի սպասվող արժեքը կապահովվի 2020թ. պետական բյուջեի մասին օրենքով 2019թ. համար կանխատեսված 6,566.5 մլրդ դրամ ցուցանիշի սահմաններում (2019թ. ՀՀ պետական բյուջեի մասին ՀՀ օրենքով կանխատեսված 6,756.2 մլրդ. դրամի փոխարեն), ապա 2019թ. հարկեր/ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը կկազմի 22.30%, ինչը 1.35 տոկոսային կետով ավելին է, քան նախորդ տարվա ցուցանիշն է:

ԱԱՀ-Ի ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՎՈՂ ԳՈՒՄԱՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԻ ՊԱՐԶԵՑՈՒՄ

6. «Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2019 թվականի սեպտեմբերի 23-ի ՀՕ-172-Ն օրենքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ կատարվել են մի շարք էական բարեփոխումներ՝ կապված ԱԱՀ-ի գումարների վերադարձման գործընթացի հետ, մասնավորապես.

1) վերադարձման ենթակա գումարներ են համարվել նաև 2017թ. 2-րդ կիսամյակին նախորդող կիսամյակների համար ԱԱՀ-ի հաշվանցման ենթակա գումարները,

2) մինչև ՀՀ հարկային օրենսգիրքն ուժի մեջ մտնելը՝ բյուջեից հաշվանցման ենթակա ԱԱՀ գումարի, ինչպես նաև օրենսգիրքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ ԱԱՀ-ի դեբետային գումարների փոխհատուցման համար սահմանվել է պարզեցված ընթացակարգ,

3) 2017թ. 2-րդ կիսամյակին նախորդող հաշվետու ժամանակաշրջաններին վերաբերող՝ բյուջեից հաշվանցման ենթակա մինչև 5 մլն դրամ ԱԱՀ-ի գումարների մնացորդի մուտքագրումը պետական

գրանցում (հաշվառում) ստացած հարկ վճարողի միասնական հաշվին կատարվում է առանց հարկ վճարողի կողմից դիմումի ներկայացման և առանց հարկային մարմնի կողմից իրականացվող ստուգման կամ ուսումնասիրության,

4) բարձրացվել է պարզեցված ընթացակարգով վերադարձման ենթակա ԱԱՀ-ի փոխհատուցվող գումարի առավելագույն չափը՝ 20 մլն դրամից դարձնելով այն 40 մլն դրամ:

ՀԴՄ-ՆԵՐԻ ՆԵՐՄՈՒԾՄԱՆ ԵՎ ԻՐԱՑՄԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ ԱԶԱՏԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

7. ՀՀ ՊԵԿ կողմից ՀԴՄ-ների իրացման գները սահմանվել են բացառապես «Հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ներդրման գրասենյակ» ՊՈԱԿ-ի կողմից օտարվող ՀԴՄ-ների համար:

8. Նոր սերնդի ՀԴՄ-ները 160 հազար դրամի փոխարեն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին տրվել են 60 հազար դրամով՝ հնարավորություն տալով նաև նոր սերնդի ՀԴՄ-ները ձեռքբերել տարաժամկետ վճարումով: ՀՀ կառավարության 1998 թվականի նոյեմբերի 17-ի «Հայաստանի Հանրապետության սահմանամերձ համայնքների ցանկը հաստատելու մասին» N713 որոշմամբ հաստատված ցանկում ներառված սահմանամերձ գյուղերում հաշվառված և փաստացի գործունեություն իրականացնող հարկ վճարողներին ՀԴՄ-ները տրամադրվել են անհատույց օգտագործման իրավունքով, իսկ տեխնիկական սպասարկումը իրականացվել է անվճար հիմունքներով:

ՀԱՐԿ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ

9. Տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ ծագող հարցերի ու խնդիրների օպերատիվ լուծման նպատակով ակտիվորեն գործել է հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնը: Մասնավորապես, հարկային և մաքսային հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրության և վարչարարության վերաբերյալ 2019 թվականի ընթացքում ստացվել է 250253 հարցադիմում (հարկային մասով 80%, մաքսային՝ 20%): Հեռախոսազանգերի կենտրոնի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակի գնահատման համար գործարկված «Հետադարձ կապի համակարգ» ծառայությունը հնարավորություն է ընձեռում հարկ վճարողին՝ վերջինիս կողմից կատարված հեռախոսազանգից հետո գնահատել տվյալ հարցման արդյունքում կենտրոնի աշխատակցի տրամադրած պատասխանի որակը՝ հարցմանը մասնակցած հարկ վճարողների 76%-ը դրական են գնահատել կենտրոնի աշխատանքը:

10. Հարկային մարմնի ու հարկ վճարողների փոխհարաբերությունների կազմակերպման թափանցիկության և իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման, ինչպես նաև ծառայությունների մատուցման կարգերի միասնականության ապահովման նպատակով պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի հրամանով հաստատվել են հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների միասնական ստանդարտը, մատուցվող ծառայությունների տեսակները, իրականացման ժամկետները և տրամադրման ձևերը: Հրամանը տեղադրված է ՊԵԿ պաշտոնական կայքի «Հարկային տեղեկատվություն» բաժնի «Հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների միասնական ստանդարտ» ենթաբաժնում: Այստեղ տեղադրված է նաև ծառայությունների մատուցման վայրերի, ժամերի ու կապի միջոցների մասին համախմբված տեղեկատվությունը:

11. Հարկման ընդհանուր համակարգում գործող օրինապահ հարկ վճարողներին խրախուսելու և նրանց հետ գործընկերային հարաբերությունների զարգացմանն ուղղված աշխատանքների շրջանակներում «Օրինապահ հարկ վճարող» կարգավիճակի տրամադրման համակարգով 2019թ. ներկայացվել է օրինապահ հարկ վճարողի հավաստագրի ստացման թվով 132 դիմում, որոնցից թվով 93 հարկ վճարողի դիմում բավարարվել է (այդ թվում՝ 2018 տարեվերջին ստացված 3 դիմում), իսկ թվով 1 դիմում ներկայումս գտնվում է ուսումնասիրման ընթացքում: Օրինապահ հարկ վճարողների ցանկերը հրապարակվել են հարկային մարմնի պաշտոնական ինտերնետային կայքի «Հարկային

տեղեկատվություն» բաժնի «Տեղեկատվություն հարկ վճարողների վերաբերյալ» ենթաբաժնի «Օրինապահ հարկ վճարողներ» մասում:

12. e-draft.am կայքէջում պարբերաբար տեղադրվել են ՀՀ ՊԵԿ կողմից մշակված համապատասխան իրավական ակտերի նախագծերը: Միաժամանակ, զանգվածային լրատվության ներկայացուցիչների համար 2019թ. ընթացքում պարբերաբար կազմակերպվել են մամուլի ասուլիսներ, հարցազրույցներ, հրապարակվել են մամուլ հաղորդագրություններ, ներկայացվել հարկային և մաքսային ոլորտներում իրականացվող բարեփոխումների վերաբերյալ տեղեկատվություն, կազմակերպվել են հեռուստատեսային տարբեր հաղորդումներ կոմիտեի աշխատակիցների մասնակցությամբ՝ ապահովելով հանրության իրազեկվածությունը գործարարության ոլորտում պետական եկամուտների վարչարարության բարեփոխումների վերաբերյալ:

13. Հարկ վճարողների իրազեկվածության բարձրացման նպատակով համաձայն հաստատված ծրագրի՝ հարկ վճարողների տարբեր խմբերի համար 2019թ. ընթացքում, անցկացվել է 62 ուսումնական միջոցառում, 696 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ, որոնց մասնակցել են 1052 հարկ վճարողներ և (կամ) նրանց ներկայացուցիչներ:

14. Ներդրված է սպասարկման կենտրոնների միջև ներքին հաղորդակցության ապահովման համակարգը: Ուսումնասիրվել և գույքագրվել են սպասարկման կենտրոնների կողմից մատուցվող ծառայությունները և միջոցառմամբ նախատեսված արդյունքը ապահովելու նպատակով մշակվել է «Գրանցամատյան և հաղորդակցություն» համակարգի նկարագիրը, որով նախատեսվում է սպասարկման կենտրոններ մուտքագրվող և ելքագրվող փաստաթղթերը գրանցել մեկ միասնական սկզբունքով, վարել մուտքագրվող/ելքագրվող փաստաթղթերի վիճակագրություն, խնայել աշխատակիցների միմյանց հետ հաղորդակցվելու ժամանակը, բարձրացնել «Մեկ պատուհան» սկզբունքով մատուցվող ծառայությունների որակը: Ներկայումս աշխատանքներ են տարվում համակարգի հետագա ծրագրավորման ուղղությամբ:

ՀՀ ՊԵԿ ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

15. Վարչարարության գործընթացի պարզեցման և հաշվետվությունների էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման համակարգին ամբողջական անցում կատարելու նպատակով՝ շարունակվել են ՀՀ ՊԵԿ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կատարելագործման աշխատանքները: Մասնավորապես, 2019թ. ընթացքում.

1) Ներդրվել է հասարակական կազմակերպությունների գործունեության հաշվետվության էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման ենթահամակարգը, որը թույլ է տալիս նշված կազմակերպություններին 2018 թվականի հաշվետու ժամանակաշրջանից սկսած նախկին թղթային տարբերակի փոխարեն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնել նշված հաշվետվությունը:

2) Ներդրվել է նոր սերնդի հսկիչ դրամարկղային մեքենաների միջոցով հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման համակարգը՝ բարձրացնելով և հարկային մարմնի, և հարկ վճարողների աշխատանքների արդյունավետությունը:

3) Ներդրվել է նոր սերնդի հսկիչ դրամարկղային մեքենաներում անհայում (NFC) վճարային համակարգը:

4) Հարկային մարմնի էլեկտրոնային կառավարման համակարգում ներդրվել և փորձարկվել է կամերալ ուսումնասիրությունների իրականացման ինքնաշխատ համակարգը:

5) Բարելավվել է ներդրված անձնական հաշվի քարտերի ավտոմատ վարման համակարգը:

6) «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգում» և «Հարկատու 3» էլեկտրոնային կառավարման համակարգում ներդրվել է «Պետական տուրք» ենթահամակարգը:

7) «Հարկատու 3» համակարգում ներդրվել են 5 ենթահամակարգեր (մոդուլներ), որոնք գտնվում են փորձարկման փուլում:

8) Գործարկվել է ստուգումների հաշվառման նոր համակարգ:

9) Ներդրվել են միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտ համարվելու վերաբերյալ հայտարարության և միկրոձեռնարկատիրության սուբյեկտների իրացման շրջանառության վերաբերյալ էլեկտրոնային ձևատեսքերը:

10) «Ավելացված արժեքի հարկի և ակցիզային հարկի միասնական հաշվարկում» ներդրվել է ԱԱՀ-ի ինքնաշխատ լրացման (pre-filing) համակարգը:

11) Ներդրվել է «Հանրային սննդի ոլորտում գործունեություն իրականացնելու համար շրջանառության հարկ վճարող համարվելու վերաբերյալ» հայտարարությունը:

12) Դրոշմանիշային վճարների գծով պարտավորությունների և չափից ավելի վճարված գումարների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներառվել է ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ նախագահի 2018 թվականի ապրիլի 11-ի 245-Ա հրամանի հավելվածով հաստատված «Հարկ վճարողի անձնական հաշվի քարտի քաղվածքում», որը հասանելի է և «Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգից» և «Հարկատու 3» համակարգից:

13) «Մեծ ծավալի տվյալների» (Big Data) ժամանակակից կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքակազմի կիրառմամբ ներդրվել են վերլուծական հաշվետվություններ: Իրականացվում են աշխատանքներ «Մեծ ծավալի տվյալների» ժամանակակից կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքակազմի կիրառմամբ վերլուծվող տվյալների շրջանակի ընդլայնման և իրականացվող վերլուծությունների բնույթի բազմազանության ուղղությամբ: «Մեծ ծավալի տվյալների» ժամանակակից կառուցվածքով տվյալների շտեմարանների մշակման գործիքների օգնությամբ պատրաստվել և ցանցում (analytics.taxservice.am) տեղադրվել է 14 նոր հաշվետվական ձև: Միաժամանակ ռիսկերի թիրախավորման գործընթացների բարելավման և արդյունավետության բարձրացման նպատակով անալիտիկ հաշվետվությունների համակարգում «Մեծ ծավալի տվյալների» գործիքակազմի հիման վրա ներդրված անալիտիկ հաշվետվությունները հնարավորություն են ստեղծել ռիսկերի վերլուծության և կառավարման ընթացքում օգտագործելու տարատեսակ կառուցվածքի շտեմարաններ՝ առանց ծավալի և ձևաչափի սահմանափակումների: «Մեծ ծավալի տվյալների» վերլուծության գործիքակազմը հնարավորություն է տվել ընդլայնելու նաև հետբացթողումային հսկողության ռիսկի պրոֆիլների մշակման մոտեցումները՝ նպաստելով մաքսային հսկողության՝ մաքսային հայտարարագրման և ապրանքների ու տրանսպորտային միջոցների բացթողման փուլից հետբացթողումային փուլ տեղափոխմանը:

16. Ծրագրավորվել են ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 2018 թվականի դեկտեմբերի 12-ի N 749-Ն հրամանով հաստատված հետևյալ հաշվետվական ձևերը.

- ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի և մշտական հաստատության միջոցով ՀՀ-ում գործունեություն իրականացնող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի շահութահարկի հաշվարկի ձևը և դրա լրացման կարգը՝ համաձայն N 1 հավելվածի,
- պայմանագրային ներդրումային ֆոնդի և արժեթղթավորման հիմնադրամի շահութահարկի հաշվարկի ձևը և դրա լրացման կարգը՝ համաձայն N 2 հավելվածի.
- անհատ ձեռնարկատիրոջ և նոտարի սոցիալական վճարի հաշվարկի ձևը և դրա լրացման կարգը՝ համաձայն N 3 հավելվածի,

- առանց մշտական հաստատության ՀՀ-ում գործունեություն իրականացնող և (կամ) եկամուտներ ստացող ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ վճարողի շահութահարկի հաշվարկի ձևը և դրա լրացման կարգը՝ համաձայն N 4 հավելվածի:

17. ՀՀ ՊԵԿ ներկայացուցիչները սույն թվականի հունիս ամսին մասնակցել են Թբիլիսիում կայացած «GITI 2019» կիբերանվտանգության և SS նորարարությունների կոնֆերանսին: Համաժողովի արդյունքներով ՀՀ ՊԵԿ-ը հաղթող է ճանաչվել «Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում լավագույն կառավարման մարմին» և «Լավագույն առցանց տեղեկատվական ռեսուրս» անվանակարգերում՝ Ռիսկերի կառավարման համակարգի շրջանակում մտավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանության համակարգի համար և արժանացել «Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում լավագույն կառավարման մարմին» մրցանակին, որը 11 տարվա ընթացքում առաջին անգամ է շնորհվել օտարերկրյա գերատեսչությանը:

ՀԱՐԱԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

18. ՀՀ հարկային օրենսգրքում կատարված փոփոխություններով 2019թ. հունիսի 29-ից ԱԱՀ-ի շեմը սահմանվել է 115,0 մլն դրամ՝ 58.35 մլն դրամի փոխարեն, ինչպես նաև նախատեսվել է մինչև 24 մլն.դրամ իրացման շրջանառություն ունեցող հարկ վճարողների համար 2020թ. հունվարի 1-ից ներդնել միկրոձեռնարկատիրության համակարգ՝ արտոնագրային հարկով հարկման և ընտանեկան ձեռնարկատիրության համակարգերի փոխարեն, այդ հարկ վճարողներին ազատելով պետական բյուջե վճարվող հարկերից:

Այդ փոփոխություններով և հարկային հարաբերությունները կարգավորող որոշ հարցերի հստակեցմամբ պայմանավորված համապատասխան փոփոխություններ են կատարվել հարկային մարմին ներկայացվող հարկային հաշվարկների և հաշվետվական այլ ձևերը սահմանող համապատասխան հրամաններում: Այդ աշխատանքների իրականացման շրջանակներում մշակվել և ընդունվել են շուրջ 20 նորմատիվ հրամաններ:

Հարկային հարաբերությունները կարգավորող դրույթների կիրարկումն ապահովելու համար մշակվել և սահմանված կարգով քննարկման են ներկայացվել ՀՀ կառավարության շուրջ 15 որոշման նախագծեր:

19. Պարզեցվել է ապրանքների բացթողումից հետո հայտարարագրում փոփոխություն կատարելու գործընթացը՝ հնարավորություն ընձեռելով փոփոխությունները կատարել նույն հայտարարագրում, այլ ոչ թե՛ ներկայացնել նորը:

20. Մշակվել և պետական սահմանի Բազրատաշենի անցումային կետում պիլոտային ծրագրի շրջանակներում կիրառվում են սահմանահատող տրանսպորտային միջոցների ռենտգեն տեխնիկական միջոցներով հսկողության իրականացման ռիսկի ցուցիչները, ինչը հնարավորություն է ընձեռել նախկինում կիրառվող տոտալ հսկողության փոխարեն իրականացնել առավել թիրախային հսկողություն, դրանով իսկ կրճատելով սահմանահատման գործընթացը:

21. ՊԵԿ նախաձեռնությամբ ՀՀ կառավարության 2019 թվականի օգոստոսի 29-ի նիստում ընդունվել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի սեպտեմբերի 9-ի թիվ 1251-Ն որոշման մեջ լրացումներ կատարելու մասին որոշում, համաձայն որի ՀՀ մաքսային մարմիններին իրավունք է վերապահվել «Բաց թողում ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգով կամ ֆիզիկական անձանց կողմից ազատ շրջանառության նպատակով ներմուծված և մաքսային ձևակերպումներն ավարտած տրանսպորտային միջոցներին հատկացնել հաշվառման «Ժամանակավոր» տեսակի համարանիշեր:

22. Տնտեսավարող սուբյեկտների և ֆիզիկական անձանց սահմանահատման գործընթացի հարմարավետությունը ապահովելու նպատակով վերանայվել են որոշ մաքսային մարմինների աշխատանքային ժամերը, ըստ անհրաժեշտության և մաքսային գործառնությունների իրականացման ծավալների սահմանվել են վեցօրյա և յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթներ, հերթափոխային ռեժիմներ, տարեմուտին առանձին մաքսային մարմիններում աշխատանքներն իրականացվել են նաև շուրջօրյա ռեժիմով:

23. Գործարկվել է ՊԵԿ մաքսային գծով մոնիտորինգի կենտրոնը, որի կողմից սկսել են իրականացվել սահմանային անցումային կետերից բեռնատար տրանսպորտային միջոցների ռենտգենյան սկանավորումից ստացված պատկերների արտաքին կրիչներով արխիվացում և ըստ հանձնարականների արխիվացված ֆայլերից կոնկրետ բեռների կամ տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ վերլուծություններ:

24. Ակտիվորեն և լայն թափով իրականացվում են ՊԵԿ Հյուսիսային մաքսատուն-վարչության Գյումրիի ԱՏԳ սպասարկման կենտրոնի շինարարական աշխատանքները:

25. 2019թ. ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ կողմից իրականացվել են 8703 ծածկագրին դասվող 189,018 մարդատար տրանսպորտային միջոցների հայտարարագրման և բացթողնման մաքսային գործառնություններ՝ 2018թ. 64,082 հատի դիմաց, որից 55,157-ը ՀՀ ՊԵԿ հյուսիսային մաքսատուն-վարչության կողմից, որից միայն 45,981 մարդատար տրանսպորտային միջոցների հայտարարագրման և բացթողնման մաքսային գործառնություններ իրականացվել են 2019թ. նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին:

26. Իրականացվել են GPS/GPRS էլեկտրոնային կողպեքների կիրառման դրական արդյունքներով փորձարկումներ ՀՀ սահմաններից դուրս (Վրաստանի Հանրապետությունում):

27. Պետական սահմանի անցման կետերում մշակվել և ներդրվել են մաքսային հսկողության իրականացման ռիսկի պրոֆիլներ, ինչի արդյունքում սահմանին նվազել են հերթերը և սահմանահատման վրա ծախսվող ժամանակը, բեռնափոխադրումներ իրականացնող տրանսպորտային միջոցների ռենտգենային հսկողությունն իրականացվում է ավելի թիրախավորված և նպատակային:

28. Ընդլայնվել է ներմուծվող մարդատար ավտոմեքենաների ընդունման և բեռնաթափման հնարավորություն ունեցող ժամանակավոր պահպանման պահեստների ցանկը, առաջիկայում նախատեսվում է դիտարկել նաև մաքսային ձևակերպումների գործընթացի իրականացումը տեղում՝ պահեստների տարածքներում կազմակերպելու հնարավորությունը և նպատակահարմարությունը:

29. Տրանսպորտային միջոցների մաքսային ձևակերպումների գործընթացն առավել դյուրին և թափանցիկ դարձնելու նպատակով կազմվել է համապատասխան ուղեցույց, որում մանրամասն ներկայացվել են այն բոլոր փաստաթղթերն ու քայլերը, որոնք անհրաժեշտ են տրանսպորտային միջոցն ըստ ներմուծվող ապրանքների վերաբերյալ գործարքի արժեքի մեթոդի ձևակերպելու համար:

30. Բողոքների և առաջարկությունների ներկայացման նպատակով մաքսատուն-վարչություններում ներդրվել է «Ուղիղ կապի»-ի արկղ, որը կապարակնքված է և յուրաքանչյուր ամիս ներկայացվում է մաքսային ոլորտը համակարգող ՀՀ ՊԵԿ նախագահի տեղակալին:

31. Մշակվել և ՊԵԿ պաշտոնական կայքէջում ներդրվել է ֆիզիկական անձանց կողմից ներմուծվող ԱՏԳ ԱԱ 87 ապրանքային դիրքում դասակարգված անձնական օգտագործման ապրանք հանդիսացող տրանսպորտային միջոցների արժեքների էլեկտրոնային հաշվիչը, ինչը հնարավորություն է ընձեռել ցանկացած անձի նախապես ծանոթանալ ավտոմեքենաների արժեքների վերաբերյալ մաքսային մարմինների տրամադրության տակ առկա տեղեկատվությանը, ընդ որում՝ հաշվի առնելով այն, որ 2020 թվականի հունվարի 1-ից տրանսպորտային միջոցների մաքսային հայտարարագրման ժամանակ գործելու են մաքսատուրքի նոր դրույքաչափեր և դրանց հաշվարկման նոր կարգ, ՀՀ ՊԵԿ պաշտոնական

կայքէջում ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց մաքսային վճարների հաշվարկման հաշվիչները վերականգնվել են 2020 թվականի հունվարի 1-ից միասնական դրույքաչափով կամ միագումար մաքսային վճարների ձևով հաշվարկվող մաքսային վճարների հաշվարկման դրույքաչափերին համապատասխան: Մշակվել են մի շարք պարզաբանումներ 2020 թվականի հունվարի 1-ից տրանսպորտային միջոցների մաքսային հայտարարագրման ժամանակ մաքսատուրքի նոր դրույքաչափերի և դրանց հաշվարկման կարգի հանրությանը հուզող պարզաբանման վերաբերյալ:

32. Վերանայվել է մաքսային արժեքի որոշման պրակտիկան: Եթե նախկինում մաքսային արժեքը հիմնականում որոշվում էր կողմնորոշիչ արժեքների հիման վրա, որոնք շատ դանդաղ էին փոխվում և ըստ էության արդիական չէին, ապա հիմա կողմնորոշիչ արժեքների բազան ամբողջությամբ վերանայվելուց հետո ենթարկվում է դինամիկ (գրեթե ամենօրյա) փոփոխությունների, այդ թվում սեզոնայնությունից կախված: Ընդ որում, այդ արժեքների վերանայումն իրականացվում է ոչ միայն մաքսային մարմինների, այլ նաև տնտեսավարող սուբյեկտների նախաձեռնությամբ, եթե վերջիններս ահազանգում են արդիականությունը կորցրած կամ իրականությանը չհամապատասխանող արժեքների առկայության մասին:

33. Մշակվել և ներդրվել է մաքսային տարանցում ընթացակարգով ներկայացվող հայտարարագրերի էլեկտրոնային թվային ստորագրությամբ հաստատման հնարավորությունը, ինչի արդյունքում հայտարարատուների կողմից նշված ընթացակարգով հայտարարագրերը կարող են ներկայացվել առանց մաքսային մարմին այցելելու:

34. ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 24.09.2019թ. թիվ 617-Ա հրամանով ՀՀ արտաքին առևտրի ազգային մեկ պատուհան տեղեկատվական հարթակի «ապրանքի հայտարարագիր» համակարգում կիրառության մեջ է դրվել «նախնական հայտարարագիր» արդիականացված բաժինը:

35. Արարատյան մաքսատուն-վարչության փաստաթղթային հսկողության թիվ 2 բաժնում գոյացող հերթերի կարգավորման, ինչպես նաև կոռուպցիոն հնարավոր ռիսկերը սահմանափակելու նպատակով ներդրվել է հերթերի կառավարման համակարգ, որը թույլ է տալիս քաղաքակիրթ և հաճախորդների համար հասկանալի կերպով կարգավորել գոյացող հերթերը, վերացնել այդ կապակցությամբ առաջացող կոնֆլիկտային իրավիճակները և բացառել մաքսային տեսուչի կողմից ընտրողական անհավասար վերաբերմունքի հնարավորությունը հերթում կանգնած անձանց նկատմամբ:

36. Էականորեն պարզեցվել են նախկինում վերադաս մաքսային մարմնի կողմից տրամադրվող տարատեսակ թույլտվությունների տրամադրման ընթացակարգերը: Այդ գործառույթները փոխանցվել են մաքսատուն-վարչություններին, ինչի արդյունքում էականորեն նվազել են վերադաս մաքսային մարմին դիմելու անհրաժեշտության դեպքերը:

37. ՀՀ կառավարության 28.02.2019թ. «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2000 թվականի դեկտեմբերի 31-ի N 902 որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 172-Ն որոշմամբ, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության պետի 2011 թվականի դեկտեմբերի 16-ի N 6-Ն և Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի 2011 թվականի դեկտեմբերի 22-ի N 3410-Ն համատեղ հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի 27.12.2018թ. N 788-Ն և ՀՀ ոստիկանության 21.01.2019թ. N 2-Ն համատեղ հրամանով վերացվել են տրանսպորտային միջոցի վրա տեղադրված վնասակար արտանետումների չեզոքացուցիչների առկայության ստուգման, տրանսպորտային միջոցի հետախուզման մեջ գտնվելու փաստի վերաբերյալ համապատասխան տվյալների ստացման, ինչպես նաև ՀՀ ոստիկանության փորձաքննագիտական վարչության ծառայողի կողմից տրանսպորտային միջոցի զննման և դրա արդյունքում համապատասխան

եզրակացության տրամադրման ընթացակարգերը, ինչն էականորեն կկրճատի տրանսպորտային միջոցների մաքսային ձևակերպումների վրա ծախսվող ժամանակահատվածը:

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

38. Ստուգումների կազմակերպման գործընթացի հասցեականությունն ապահովելու նպատակով՝ վերանայվել են ռիսկերի կառավարման և ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրողականության էլեկտրոնային ավտոմատ կառավարման համակարգի ռիսկային չափանիշները, ինչի հիման վրա կատարվել են համապատասխան ծրագրային փոփոխություններ, որոնք հիմք են ընդունվել ՀՀ ՊԵԿ պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակված 2019թ. հուլիսի 1-ից մինչև 2020թ. հուլիսի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում իրականացվող համալիր հարկային ստուգումների ցանկը կազմելու համար: 2019թ. հարկային մարմնի կողմից իրականացված համալիր հարկային ստուգումների քանակը՝ 2018թ. նույն ժամանակաշրջանի համեմատ նվազել է 5.6%-ով: Իրականացված համալիր ստուգումների թվի կրճատման պայմաններում, արձանագրված լրացուցիչ պարտավորությունների գումարն աճել է 81.2%-ով, միաժամանակ աճել է նաև մեկ ստուգմանը բաժին ընկնող լրացուցիչ պարտավորության գումարը՝ 92.0%-ով:

39. Վերլուծական և ռիսկերի բացահայտման գործընթացների բարելավման, ինչպես նաև հարկ վճարողների գործունեության նկատմամբ իրականացվող տեսչական ընթացիկ հսկողությունն էլեկտրոնային հսկողության հարթակ տեղափոխելու նպատակով գործարկված մոնիտորինգային կենտրոնի կողմից հսկիչ-դրամարկային մեքենաներով, հաշվարկային փաստաթղթերով իրականացվող գործարքների մոնիտորինգի արդյունքների հիման վրա 2019 թվականի ընթացքում իրականացված մոնիտորինգի արդյունքներով հարկ վճարողներին բացառապես էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվել է 13.991 ծանուցում և նույն համակարգի միջոցով ստացվել է 3.165 բացատրություն:

Միաժամանակ 01.11.2019թ-ից համակարգը լրացվել է եկամտային հարկի հայտարարագրման և աշխատողների ձևակերպման մոնիտորինգի իրականացման նոր մոդուլով:

40. ՀՀ ՊԵԿ նախագահի համապատասխան հրամաններով «Հարկային օրենսդրության դրույթները և կիրառման ընթացակարգերը» ուսումնական միջոցառման շրջանակներում 2019թ. դրսեկության ձևով կազմակերպվել են դասընթացներ ՀՀ մարզերում տեղակայված ՀՀ ՊԵԿ բոլոր ստորաբաժանումների հարկային ծառայողների (մասնագետների) համար, ինչի ընթացքում վեր են հանվել ռիսկերի կառավարման, ինչպես նաև հարկային հսկողության գործընթացում, գործնականում ի հայտ եկած խնդիրները, որոնց կանոնակարգման և հետագա կատարելագործման ուղղությամբ կձեռնարկվեն համապատասխան միջոցառումներ:

41. ՀՀ ՊԵԿ նախագահի 02.10.2019թ.-ի թիվ 633-Ա հրամանով կիրառության մեջ են դրվել հարկային ստուգումների կազմակերպման էլեկտրոնային համակարգի ստուգումների պլանավորման, ստուգման (ուսումնասիրության) հանձնարարագրերի և ակտերի (արձանագրությունների) հաշվառման նոր ենթահամակարգերը, որոնք ներառում են համալիր հարկային ստուգման անցկացման նպատակով ստուգող խմբերի կազմավորման ավտոմատացված եղանակով գործառույթի իրականացում: Ըստ տեսուչների համապատասխան մասնագիտական գիտելիքների /տեսուչների գիտելիքները գնահատվել են ըստ սանդղակի, որը պարունակում է օրենքի իմացության գնահատականը՝ ըստ հարկատեսականների, ինչպես նաև ստուգելու կարողության ու փորձառության գնահատականը/ և այլ ստուգման գործընթացներում ներգրավվածության /գրադվածություն/ ստուգումների ծրագիրը ավտոմատ եղանակով ընտրում է կոնկրետ հարկ վճարողի մոտ ստուգում իրականացնող պաշտոնատար անձանց ցանկը: Արդյունքում նվազագույնի է հասցվել ստուգումներում տեսուչների ընտրանքի սուբյեկտիվ գործոնը:

42. 2019թ. ընթացքում օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում կազմված արձանագրությունների հիման վրա կայացվել են թվով 1322 վարչական ակտեր, որոնցով առաջադրվել է

4,05 մլրդ. դրամ պարտավորություն, որից 1,05 մլրդ. դրամի վերաբերյալ վարչական ակտերն անվավեր են ճանաչվել, 1,65 մլրդ. դրամի վերաբերյալ վարչական ակտերը վիճարկվում են դատական կարգով, անբողոքարկելի դարձած և փաստացի Հարկատու 3 համակարգ մուտքագրված վարչական ակտերով առաջադրված գումարներից վերականգնվել է 501,8 մլն. դրամ: Նշված գումարը խիստ հարաբերական է, նկատի ունենալով հարկերի միասնական հաշվից պարտավորությունների մարման առաջնահերթությունը:

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԱՐԿՈՒՄ

43. 2019թ. ընթացքում հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովի կողմից ուսումնասիրվել է հարկ վճարողների կողմից ներկայացված 1.539 բողոք, որից 55.6%-ը կամ 856 բողոք ամբողջությամբ կամ մասնակի բավարարվել է, իսկ 183 բողոք կարճվել է:

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՎ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԽԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐ

44. 2019թ. ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ իրավաբանական վարչության կողմից կայացվել են թվով 28410 գանձման որոշումներ՝ 60,1 մլրդ. դրամ առաջադրված գումարով, որից վերականգնվել է 47,9 մլրդ. դրամ գումար: Դատարաններ են ներկայացվել թվով 38 հայցադիմումներ 18,1 մլն. դրամ հայցագնով և պարտատերերի կողմից պարտապանին սնանկ ճանաչելու 697 դիմումներ՝ 8,7 մլրդ. դրամ պահանջով: Դատարանների կողմից բավարարվել են 615 վճիռներ 5,7 մլրդ. դրամ հայցագնով: 2019 թվականի 12 ամիսների ընթացքում կայացվել են վարչական տույժ նշանակելու մասին թվով 32079 որոշումներ, փաստացի գանձվել է 650,5 մլն. դրամ գումար:

2019 թվականի ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ իրավաբանական վարչության կողմից գանձվել է 51,7 մլրդ. դրամ գումար, որից՝ նախորդ ժամանակաշրջանին ներկայացված հայցադիմումներով՝ 118,5 մլն. դրամ, գանձման որոշումներով՝ 47,9 մլրդ. դրամ, սնանկության դիմումներով՝ 2.5 մլրդ. դրամ, վարչական տույժ նշանակելու մասին որոշումներով՝ 650,5 մլն. դրամ, օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքում կազմված արձանագրությունների հիման վրա կայացված վարչական ակտերով՝ 501,8 մլն. դրամ:

45. 2019թ. ընթացքում հարուցվել են 454 քրեական գործեր, քրեական գործի հարուցումը մերժվել է 276 որոշումներով: Հաշվետու ժամանակաշրջանում վերականգնվել է 11,9 մլրդ. դրամ գումար, 55 քրեական գործով ավարտվել է նախաքննությունը և գործերը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել են դատարաններ:

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

46. Համաձայն հաստատված ծրագրի 2019թ. ընթացքում հարկային և մաքսային ծառայողների, մասնագիտական գիտելիքների և աշխատանքային ունակությունների բարելավման նպատակով 91 խմբերի համար իրականացվել են 1513 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ վերապատրաստման դասընթացներ, որոնց մասնակցել և թեստավորվել են 15271 հարկային և մաքսային ծառայողներ: 86 խմբերի համար իրականացվել են 747 ակ/ժամ ընդհանուր տևողությամբ ուսումնական դասընթացներ, որոնց մասնակցել են 1671 հարկային և մաքսային ծառայողներ:

47. ՊԵԿ համապատասխան ստորաբաժանումների կողմից կատարվել են շրջայցեր ՊԵԿ վերադաս մարմնի ստորաբաժանումներ, ինչպես նաև մաքսատներ և հարկային տարածքային բաժիններ, որոնց արդյունքում անձնակազմի հետ տարվել են ՊԵԿ-ում կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված բացատրական աշխատանքներ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

48. «Հարկային տեսուչներ առանց սահմանների» ծրագրի շրջանակում ստորագրվել է տեխնիկական աջակցություն ցուցաբերելու վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր Հայաստանի և Իտալիայի հարկային ծառայությունների միջև, որի համաձայն նշված ծառայությունները

համագործակցելու են՝ քրեական հետաքննության և տրանսֆերային գնագոյացման ոլորտներում հսկողությունը բարելավելու նպատակով:

49. Պետական եկամուտների կոմիտեի և Նիդերլանդների հարկային և մաքսային ծառայության միջև ստորագրվել է 2019-2020 թվականների երկկողմ համագործակցության ծրագիր: Փոխգործակցության արդյունքում նախատեսվում է 2019-2020 թվականների ընթացքում ՀՀ ՊԵԿ համապատասխան մասնագետների վերապատրաստում և փորձի փոխանակում Նիդերլանդների Թագավորություն հարկային և մաքսային ծառայության կողմից կազմակերպվելիք սեմինարների և դասընթացների ընթացքում, մասնավորապես, հարկային վարչարարության զարգացման և գնահատման, կարգապահական ռիսկերի կառավարման, էլեկտրոնային առևտրի հարկման և այլ թեմաներով:

50. Ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր՝ «Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտեի և Իրանի Իսլամական Հանրապետության մաքսային ծառայության միջև Հայաստանի Հանրապետության և Իրանի Իսլամական Հանրապետության մաքսային սահմաններով տեղափոխվող ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների մաքսային արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակման մասին»: Հուշագրով հիմքեր են ստեղծվել Հայաստանի և Իրանի սահմանով տեղափոխվող ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների մաքսային արժեքը ճիշտ սահմանելու համար, ինչպես նաև հնարավորություն է ստեղծվել արդյունավետ կազմակերպել սահմանով անցնող ապրանքների նկատմամբ մաքսային հսկողությունը:

51. ՀՀ կառավարության կողմից 2019 թվականի դեկտեմբերի 12-ին ընդունվել է «Ռուսաստանի Դաշնությունում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանությանը կից մաքսային կցորդի կարգավիճակը և գործունեության կարգը սահմանելու մասին» թիվ 1807-Ն որոշումը: Ռուսաստանի Դաշնությունում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանությանը կից մաքսային կցորդի նշանակումը կնպաստի Ռուսաստանի դաշնային մաքսային ծառայության համապատասխան ստորաբաժանումների հետ ամենօրյա աշխատանքների կազմակերպման, Ռուսաստանի Դաշնությունում, հատկապես՝ Դաշնային մաքսային ծառայության Հյուսիս-Կովկասյան մաքսային վարչության Հյուսիս-Օսեթական մաքսատան «Վերին Լարս» միջազգային ավտոմոբիլային անցակետում ծագող՝ մաքսային ոլորտին առնչվող խնդիրների արագ բացահայտման ու դրանց լուծման ուղղությամբ օպերատիվ քայլերի ձեռնարկման, ակտիվ և փոխշահավետ համագործակցության ապահովմանը:

52. 2019թ. նոյեմբերի 18-19-ը Երևանում տեղի ունեցած «Թվային լուծումներ՝ միջսահմանային համագործակցության և առևտրի դյուրացման համար» խորագրով տարածաշրջանային համաժողովի շրջանակներում Վրաստանի, Իրանի և Հայաստանի մաքսային մարմինների միջև ստորագրվել են մի շարք փաստաթղթեր:

53. Միջազգային և օտարերկրյա կառույցների հետ (այդ թվում Համաշխարհային բանկի (WB), Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (IMF), ՏՀԶԿ-ի (OECD), Եվրասիական տնտեսական միության (ԵԱՏՄ), ԱՊՀ անդամ պետությունների) 2019թ. ընթացքում իրականացվել են համագործակցության մի շարք ծրագրեր: